

до 2021/2022 навчального року

Про організацію освітньої роботи в закладах дошкільної освіти у 2021-2022 н.р.

Дошкільна освіта є невід'ємною складовою та важливою самоцінною ланкою в системі освіти України – стартовою платформою особистісного цілісного розвитку дитини.

В Україні дошкільна освіта є обов'язковою частиною у системі безперервного навчання. Нині її зміст органічно пов'язаний з ідеями Нової української школи: він забезпечує наступність між дошкільною та початковою освітою в умовах реформування.

Законодавча та нормативно-правова база дошкільної освіти:

- Конституція України;
- Конвенція про права дитини (редакція від 20.11.2014);

Закони України:

- «Про освіту» (редакція від 16. 01. 2020);

- «Про дошкільну освіту» (редакція від 16. 07. 2019);

- «Про охорону дитинства» (редакція від 09. 08. 2019);

- «Про місцеве самоврядування в Україні» (редакція від 01. 03. 2020);

- Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11. 2011 № 1341 (в редакції постанови КМУ від 12 червня 2019 р. № 509) «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій»;

- Постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 №86 про «Положення про заклад дошкільної освіти»;

- Постанова головного державного санітарного лікаря України від 18.09.2020 №55 «Про затвердження протиепідемічних заходів у закладах дошкільної освіти на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)»;

- Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 № 33 «Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція»;

- Наказ Державної служби якості освіти від 30.11.2020 №01-11/71 про «Методичні рекомендації з формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти ЗДО»;

- Концепція національного - патріотичного виховання дітей та молоді (редакція від 29. 07. 2019);

- Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку (редакція від 09.07.2020 р.);

- Концепція розвитку дошкільної освіти (проект - 2020);

• Концепція цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року (редакція від 25.05.2021);

• Концепція Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року (розпорядження КМУ від 19.05.2021 №474 – р);

• Лист МОН України від 16.03.2021 №1/9-448 «Щодо методичних рекомендацій до оновленого Базового компонента дошкільної освіти».

Рекомендуємо нову редакцію збірника нормативно-правових актів «Кодекс дошкільної освіти», збірник нормативних документів для управління ЗДО. Матеріали підготовлено Українським інститутом нормативної інформації (редакція 1 – 2021., м. Київ). У виданні подано галузеві акти, інструктивно-методичні, роз'яснювальні документи щодо сфери управління закладом дошкільної освіти за всіма функціональними напрямками. Пропонована редакція подає оновлений Базовий компонент дошкільної освіти, Методичні рекомендації до оновленого Базового компонента дошкільної освіти. Кодекс включає матеріали з питань якості освіти. До вже чинних актів внесено зміни та доповнення. Документи подані станом на 01.04.2021 р.

Стратегічними цілями державної політики України у сфері дошкільної освіти є:

- забезпечення доступності дошкільної освіти (наближення до місця проживання дитини);

- подолання черги до закладів дошкільної освіти;

- розширення мережі приватних закладів дошкільної освіти;

- забезпечення безбар'єрного доступу до закладів дошкільної освіти;

- створення розвивального інклюзивного освітнього середовища.

Сьогодні в Україні функціонує понад 15 тисяч закладів освіти різних типів і форм власності, що забезпечують здобуття дошкільної освіти понад 1 млн 150 тисяч дітей відповідного віку.

У 2020 році було проведено роботу щодо розширення мережі закладів дошкільної освіти. Додатково створено 13 268 місць для дітей дошкільного віку. Відкрито 24 новобудови закладів дошкільної освіти.

Станом на 1 травня 2021 року вже створено понад 2 тисячі місць та відкрито 4 новобудови: 2 – у Київській області та по 1 – в Івано-Франківській області та місті Києві.

Для досягнення стратегічних цілей Міністерством освіти і науки України:

- підготовлено проект нової редакції Закону України «Про дошкільну освіту», яким буде запроваджено ключові новації в дошкільній освіті: закріплення академічної свободи педагогічних працівників; зміна філософії контролю якості освіти на методологію підтримки; гарантування фінансової автономії закладів дошкільної освіти; запровадження альтернативних інституційних форм здобуття дошкільної освіти та альтернативних механізмів її фінансування; прозорість діяльності закладу дошкільної освіти й визначення території обслуговування для забезпечення доступу дітей за місцем проживання;

- імплементація оновленого Державного стандарту дошкільної освіти;

- запровадження внутрішнього оцінювання освітніх і управлінських процесів у ЗДО на основі критеріїв якості дошкільної освіти (ECERS – 3);

- розроблення та впровадження професійних стандартів за професіями «Вихователь закладу дошкільної освіти», «Директор закладу дошкільної освіти». Профстандарт педагогів, управлінців визначатимуть:

- вимоги щодо професійної підготовки майбутніх педагогів та керівників відповідно до потреб сьогодення;

- орієнтири щодо сформованості їх гуманістичних цінностей, широти світогляду, високого рівня освіченості, уміння працювати на засадах партнерства з усіма учасниками освітнього процесу, практичного вміння створювати відповідне освітнє середовище;

- спрощення ліцензійних умови освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти, що дозволить збільшити кількість приватних закладів дошкільної освіти та подолати чергу до комунальних дошкільних закладів.

Відповідно до Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту» оновлено основні засади діяльності закладів дошкільної освіти (окрім будинків дитини та дитячих будинків інтернатного типу). Змінено Положення про заклад дошкільної освіти (редакція - Постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 №86).

до 2021/2022 навчального року

У документі унормовано:

- електронну реєстрацію дітей до ЗДО;
- переведення вихованців до інших закладів освіти;
- відрахування дітей, яким на 1 вересня виповнилося 7 років, а дітям з ООП – 8, та які 2 місяці не відвідували заклад без поважних причин;
- соціально-педагогічний патронаж сім'ї, яка виховує дитину з ООП;
- використання освітніх програм, рекомендованих МОН при формуванні освітньої програми закладу;
- категорії дітей, які першочергово захищуються до дитячого садка;
- право закладу здійснювати міжнародне співробітництво;
- право закладу самостійно визначати форму організації освітнього процесу (розклад затверджує керівник);
- основні обов'язки медичного персоналу;
- право державним і комунальним ЗДО надавати платні освітні та інші послуги, перелік яких затверджено КМУ або засновником.

Передбачено групи форм здобуття дошкільної освіти - інституційну та індивідуальну.

Інституційна:

- очна форма здобуття освіти – це спосіб організації навчання здобувачів освіти, що передбачає їх безпосередню участь в освітньому процесі;
- дистанційна форма здобуття освіти – це індивідуальний процес здобуття освіти, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій;
- мережева форма здобуття освіти – це спосіб організації навчання здобувачів освіти, завдяки якому оволодіння освітньою програмою відбувається за участю різних суб'єктів освітньої діяльності, що взаємодіють між собою на договірних засадах.

Індивідуальна:

- сімейна (домашня) форма здобуття освіти – це спосіб організації освітнього процесу дітей самостійно їхніми батьками для здобуття формальної (дошкільної) та/або неформальної освіти. Відповідальність за здобуття освіти дітьми на рівні стандартів освіти несуть батьки;
- за допомогою фізичних осіб, які мають педагогічну освіту та/або професійну кваліфікацію педагогічного працівника, у тому числі які провадять незалежну професійну діяльність;
- педагогічний патронаж – це спосіб організації освітнього процесу педагогічними працівниками, що передбачає забезпечення ними засвоєння освітньої програми здобувачем освіти, який за психофізичним станом або з інших причин, визначених законодавством, потребує такої форми освіти.

Специфічні умови перебування дітей в закладах дошкільної освіти в період карантину потребують професійної підтримки щодо діяльності керівника установи, педагогів, батьків.

Радимо скористатись порадами, підготовленими Українським інститутом розвитку освіти. Це Рекомендації щодо забезпечення якості дошкільної освіти України в умовах карантину (схвалено на методичній раді Державної установи «Український інститут розвитку освіти», протокол №1 від 02.02.2021). Матеріали розроблено згідно з чинними документами ВООЗ, МОЗ і МОН України, що регулюють процес організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти.

Упродовж 2019-2021 років в Україні триває розробка концептуальних засад дошкільної освіти, яку здійснюють підкомітет з питань раннього розвитку та дошкільної освіти комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, МОН та наукові установи України. Підготовлено дві Концепції, що визначають сучасну систему поглядів, принципів та ідейних задумів щодо першої освітньої ланки – дошкільної освіти.

Перший документ – Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку (редакція від 09.07.2020).

Відбулося громадське обговорення та затвердження Концепції Президією Національної академії педагогічних наук (протокол №1 – 2/8-119 від 18.06.2020).

Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку трактується авторами як система науково-обґрунтованих положень, що визначають стратегічні напрями освітнього розвитку дітей від народження до шкільного віку відповідно до сучасних викликів глобалізованого цифрового суспільства, очікувань громадян України щодо державної позиції підтримки дошкільного дитинства. Мета Концепції – визначення провідних ідей і принципів щодо забезпечення дитиноцентризму, системних змін в освіті дітей раннього та дошкільного віку, управління системою дошкільної освіти на різних її рівнях.

Міністерство освіти і науки України розробило проєкт Концепції розвитку дошкільної освіти.

Завершилось громадське обговорення проєкту Концепції. Цей документ опрацьовується та буде поданий на схвалення до Кабінету Міністрів України.

Зазначимо, що Концепція розвитку дошкільної освіти:

- окреслює основні напрями (вектори) розвитку дошкільної освіти;
- встановлює чіткі ознаки якісної дошкільної освіти;
- визначає шляхи досягнення відповідної якості дошкільної освіти (науково-методичний супровід, методичні матеріали, інструментарій контролю).

Засадничі принципи Концепції стали підґрунтям для нового Закону

«Про дошкільну освіту». Концепцією визначено мету дошкільної освіти – забезпечення права дитини на якісне навчання, виховання та розвиток основними соціальними інститутами, що створює можливість для працевзятості батьків та розвитку сталого суспільства.

МОН України підготувало та організувало обговорення (червень 2021) проєкту Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року, яка представляє комплексне системне стратегічне бачення цифрової трансформації сфер освіти та науки в контексті державної політики цифрового розвитку.

Проєктом Концепції визначені стратегічні цілі, шляхи і кроки їх досягнення на період до 2026 року.

Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням від 19 травня 2021 року №474 – р схвалив Концепцію Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року.

Триває розробка даного документа. У шестимісячний термін буде подано на розгляд Кабінету Міністрів України проєкт Державної цільової, національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року.

Сучасна дошкільна освіта базується на принципах якості, доступності та наступності, що є цілісною системою розвитку дітей раннього та дошкільного віку.

Система дошкільної освіти має спрямовуватися на розвиток дитини. Ця важлива умова врахована в оновленому Базовому компоненті дошкільної освіти, що є державним освітнім стандартом. Впровадження БКДО розпочнеться з вересня 2021 року.

У Державному стандарті дошкільної освіти вперше визначено не лише стандартизовані вимоги до результату дошкільної освіти, тобто до дитини, а й окреслено обов'язкові умови, які забезпечуватимуть досягнення бажаного результату.

В основі Стандарту – ідея солідарної відповідальності держави, громади, родини, фахівців педагогічної освіти й інших професій, причетних до піклування, догляду та розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

Очікувані результати інplementації оновленого Базового компонента дошкільної освіти:

- забезпечення підвищення якості дошкільної освіти в Україні та відповідності її міжнародним стандартам;
- можливість продовження реформування дошкільної освіти з урахуванням наступності між дошкільною та загальною середньою освітою (початковою ланкою).

до 2021/2022 навчального року

На допомогу педагогічним працівникам закладів освіти, які забезпечують здобуття дошкільної освіти дітьми відповідного віку, розроблені Методичні рекомендації до оновленого Базового компонента дошкільної освіти (лист МОН України від 16.03.2021 №1/9-448). Матеріали підготовлені групою науковців – авторів Державного стандарту.

Пропонуємо джерела інформації: Електронна книжка «Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу»

<https://ezavdnz.mcf.ua/book?bid=37876>;

Методичні рекомендації до оновленого Базового компонента дошкільної освіти від 16.03.2021/ сайт МОН України <https://bit.ly/2UWIO9P>;

«Нова редакція базового компонента дошкільної освіти: вивчаємо за п'ять хвилин»/ Практика управління дошкільним закладом. - 2021. - №1;

Серія публікацій /Вихователь-методист дошкільного закладу. - 2021. - №2;

Серія тематичних випусків / Дошкільне виховання. – 2021.

Важливою складовою реформування освіти є оновлення та розробка освітніх комплексних, парціальних програм розвитку дітей раннього та дошкільного віку.

Так, Програма «Я у Світі» має гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (лист МОН № 1/11-6326 від 12.07.2019). Програму оновили науковці під керівництвом Олени Кононко, завідувача кафедри дошкільної освіти Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, доктора психологічних наук, професора. Автори змістили акценти з підготовки дитини до майбутнього шкільного життя на забезпечення змістовного сьогоднішнього.

Програма розвитку дитини від народження до шести років «Я у Світі» відповідає Базовому компоненту дошкільної освіти. У ній відображено показники оновленого змісту освіти, уніфіковано вимоги до розвиненості, вихованості й навченості дитини впродовж дошкільного дитинства. Провідна ідея програми — оптимальне використання можливостей віку дитини для її повноцінного розвитку. Програма орієнтує освітян на розвиток у дитини особистісного досвіду в чотирьох основних сферах життєдіяльності — власному Я, природному, предметному та соціальному просторах.

Програма «Стежинки у Всесвіт» – комплексна освітня програма для дітей раннього та передшкільного віку, що набула чинності в жовтні 2020 року. Розробники - авторський колектив під керівництвом Катерини Крутій, доктора педагогічних наук, професора кафедри дошкільної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Ця програма є доопрацьованим та оновленим варіантом комплексної освітньої програми «Дитина в дошкільні роки» (2015). Вона адресована усім категоріям дошкільних працівників, студентам, батькам.

Програма структурована за віковими періодами – «Малюточко» (пренатальний, ранній вік), «Кроки до самостійності (молодший), «Подорож у довілля» (середній), «Стежинки у Всесвіт» (старший).

Оновлено комплексну освітню Програму «Дитина». Автори – Ганна Беленька, Олена Половіна, Інна Кондратець, викладачі кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Акцент зроблено на етично-естетичній складовій освітнього процесу, яка сприяє формуванню основ ціннісних орієнтацій особистості та її духовному розвитку.

Автори підготували методичний комплект для ЗДО, до якого входять:

- Освітня програма «Дитина» – 2020;

- Методичні рекомендації до освітньої програми для дітей віком від 2 до 7 років «Дитина».

Програмно-методичний комплекс «Впевнений старт» - цілісна педагогічна система, що відповідає сучасним світовим тенденціям, зберігає найкращі традиції родинного та суспільного виховання. Розробники - авторський колектив під керівництвом Тамари Піроженко, завідувача лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Григорія Костюка Національної академії педагогічних наук України, доктора психологічних наук, професора.

Комплекс спрямований на реалізацію завдань оновленого Державного стандарту дошкільної освіти та має у структурі:

- Освітню програму для дітей старшого дошкільного віку, книгу вихователя (планування), книгу дошкільника (розвивальні вправи), альбом з художньо-творчої діяльності, книгу для батьків (порадник), хрестоматію літературно-художніх творів «Книжка щодня» (хрестоматія з методикою),

- Освітню програму для дітей середнього дошкільного віку, книгу вихователя (планування), набір розвивальних завдань (портфоліо дитини), альбом з художньо-творчої діяльності, книгу для батьків (порадник), хрестоматію літературно-художніх творів «Коло книги»

- Освітню програму для дітей молодшого дошкільного віку, книгу вихователя (планування), книгу малюка (розвивальні вправи), альбом з художньо-творчої діяльності, книгу для батьків (порадник), хрестоматію літературно-художніх творів «Книжка малюкам».

Автори систематично надають інформаційну (vstart.com.ua) та методичну

підтримку практикам дошкільної освіти (Facebook, спільнота «Впевнений старт: педагогам»).

Парціальна програма з міжкультурної та громадянської освіти дітей «Український віночок. Регіон» інтегрованого наскрізного курсу «Культура добросусідства» (Лист ІМЗО від 15.06.2018 № 22.1./12-Г 366). Програма розроблена авторським колективом під керівництвом Маргарити Араджіоні, кандидата історичних наук, провідного наукового співробітника Інституту східнознавства Національної академії педагогічних наук України.

Метою програми є формування основ громадянської і міжкультурної компетентностей, соціалізації дітей середнього і старшого дошкільного віку в багатокультурному соціальному та освітньому просторі України. Концептуальну основу програми утворюють основні положення компетентнісного, діяльнісного, інтегрованого підходів та особистісно орієнтованої освітньої парадигми.

Хмельницьким обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти планується навчання педагогів роботи за програмою «Український віночок. Регіон» у 2022 році.

Створення системи забезпечення якості освіти

Відповідно до Програми діяльності Уряду, підготовленої у 2019 році, оцінювання якості дошкільної освіти є одним із пріоритетних завдань.

Затверджено Методичні рекомендації з формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти ЗДО (Наказ ДСЯО від 30.11.2020 №01-11/71). Внутрішня система забезпечення якості освіти розробляється як інструмент управління якістю в ЗДО і відображається в Положенні про внутрішню систему забезпечення якості освіти, яке має бути затверджене керівником закладу (за попереднім схваленням педагогічної ради). Результати самооцінювання аналізуються та використовуються закладом освіти виключно з метою подальшого розвитку: визначення позицій зростання, удосконалення освітніх та управлінських процесів, поліпшення якості освіти.

На платформі розвитку НУМО розташовано електронний посібник «Ключові показники якості дошкільної освіти», підготовлений МОН, УІРО, за підтримки UNICEF в Україні <https://bit.ly/3BF7Jux>. У публікації подано ключові показники, які забезпечують якість освітніх послуг і визначають місце освіти в широкому соціальному контексті. Інформація, що представлена у посібнику, співвідноситься з Міжнародними критеріями якості та Міжнародною методикою оцінювання якості дошкільної освіти (ECERS -3).

Державною службою якості освіти України спільно з Всеукраїнською

до 2021/2022 навчального року

громадською організацією «Асоціація працівників дошкільної освіти» організовано розробку Порадника для директора закладу дошкільної освіти. Порадник передбачає рекомендації зі створення та розбудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти, критерії та інструментарій оцінювання освітньої діяльності, що в подальшому будуть використані і для зовнішнього оцінювання (інституційного аудиту).

Вивчення якості дошкільної освіти проводиться через впровадження інституційного аудиту та моніторингу ЗДО, що забезпечує обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення якості дошкільної освіти.

Пропонуємо інформацію щодо Методики Ecers-3: шкали оцінювання якості освітнього процесу в закладах дошкільної освіти.

Дослідження якості освітнього процесу в закладах дошкільної освіти за методикою ECERS-3 в Україні організовує Український інститут розвитку освіти у партнерстві з Командою підтримки реформ МОН, Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» та за підтримки ЮНІСЕФ в Україні.

ECERS – міжнародна методика з оцінювання дошкільного освітнього середовища, описана у форматі шкали, яка містить: 6 підшкал, 35 параметрів, 468 індикаторів. Вона зосереджена на умовах для розвитку дитини, навколо інтересів якої побудоване оцінювання. Оцінювання, як таке, не впливає на освітнє середовище, але шкала може бути орієнтиром для забезпечення якісного дошкільня. Орієнтуючись на представлені індикатори якісного дошкільного освітнього середовища, педагогічні працівники та директори закладів дошкільної освіти можуть підвищити якість освітнього процесу.

Оцінювання якості освітнього процесу в ЗДО проводять сертифіковані експерти ECERS -3. Експерти з оцінювання спостерігають за групою та взаємодією дітей віком від 3 до 5 років протягом 3 годин під час звичайного дня в дитячому садку. Вони оцінюють середовище – все, з чим та з ким взаємодіє дитина: організацію кімнат, розташування меблювання та іграшок, взаємодію між дітьми, дітей з вихователями, вихователів з батьками, а також тривалість та ротацію занять, організацію різних видів діяльності. Кожен з параметрів експерти оцінюють від 1 (незадовільно) до 7 (відмінно), відповідно до індикаторів. Середній бал за підшкалою обчислюється зважаючи на оцінки параметрів.

Результати дослідження – підстава для формування освітньої політики, спрямованої на підвищення якості дошкільної освіти, зокрема:

- оновлення змісту дошкільної освіти;
- оновлення методичних рекомендацій щодо організації освітнього процесу;

- підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- приєднання педагогів до світової професійної спільноти у сфері дошкільної освіти.

Використання шкали ECERS-3 як орієнтира дасть змогу:

- сприяти індивідуалізації освіти: індикатори зосереджені на конкретній дитині, яка має можливість обрати активності, висловити чи сформулювати свою думку незалежно від думки дорослих, встановити межі чи допомогти собі, усамітнівшись у комфортній для неї зоні;
- урізноманітнити види діяльності дітей у ЗДО: ігрову, логіко-математичну, мистецьку, мовленнєву, музичну, фізкультурно-оздоровчу, природознавчу тощо;
- наголосити на важливості комунікації вихователів з дитиною, зокрема, чи дитина формулює запитання до кінця, а вихователь не перебиває її з відповіддю; чи персонал ставить відкриті запитання; чи вихователь відчуває динаміку групи і змінює активності; чи наявний фізичний контакт за емоційної потреби дитини; чи педагог залучає дітей до вирішення проблем;

- підвищити значення середовища, в якому розвивається дитина: простору, взаємодії з однолітками та дорослими і організації дня дитини.

Як і кому використовувати друковане видання ECERS-3?

Восени 2020 року до закладів дошкільної освіти та місцевих органів управління освітою надійшли примірники друкованого видання «Шкала оцінювання якості освітнього процесу в закладах дошкільної освіти». Представники закладів, які не мають методик, можуть повідомити УІРО за електронною адресою ecers.ued@gmail.com для сприяння у її отриманні.

Педагогічні колективи мають змогу ознайомитись зі змістом методик ECERS -3, проаналізувати сильні та слабкі сторони ЗДО, а також можливості та ризики в освітньому процесі до та під час проведення Всеукраїнського дослідження.

За рекомендаціями УІРО методикою ECERS-3 зможуть скористатися:

- заклади дошкільної освіти для рефлексії та визначення подальших цілей щодо поліпшення якості освітнього процесу;
- органи управління для узагальнення та аналізу висновків, прийняття управлінських рішень;
- інституції незалежного оцінювання якості освіти для експертизи і моніторингу якості дошкільної освіти в Україні;
- заклади, які відповідають за підвищення кваліфікації педагогічних працівників та вищі навчальні заклади, які готують педагогів.

Додаткові джерела інформації

1. Гармс Тельма, Річард М.Кліффорд, Деббі Краєр. Шкала оці-

нювання якості освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. Третє видання (ECERS -3) / пер. з англ. О.Тільна. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 116 с.

2. Косенчук О.Г., Новик І.М. ECERS -3: оцінюємо якість освітнього процесу по – новому. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2020. №12. С. 4-9.

URL: <https://bit.ly/3iTUMV6>

3. Косенчук О.Г., Новик І.М. Досліджуємо якість освітнього процесу. Дошкільне виховання. 2020. №10. С.10-13. <https://bit.ly/3i1ABY4>

4. Матеріали круглого столу «На шляху до якісного дошкільня»: упор. О.Г. Косенчук, Л.В.Куземко, О.А. Венгловська, І.М. Новик: УІРО, 2021. 35 с.

URL: <https://bit.ly/3yaktH8>

5. Одноразове дослідження чи щоденна допомога вихователю садка: розбираємося з методикою ECERS -3 (2021).

URL <https://bit.ly/3iPNIIV>

6. Серія вебінарів за темою «Якісна дошкільна освіта в Україні» mon.gov.ua/ua

Одним із пріоритетних завдань дошкільної галузі є приведення системи дошкільної освіти в режим інноваційного розвитку, трансформування наукових ідей, сучасних експериментально апробованих програм, освітніх технологій в практику, впровадження педагогічного досвіду, що забезпечуватиме якість та доступність надання освітніх послуг.

Основний чинник, що впливає на якість освіти, є професійна компетентність педагога, формування та удосконалення якої забезпечується класичними та новими формами надання інформації педагогічних працівників.

В Україні створена Національна платформа можливостей підвищення кваліфікації педагогічних працівників «EdWay», розробниками якої стали ГО «EdCamp Україна» і ТОВ «Прозорі рішення» за підтримки міжнародного фонду «Відродження» та інституційних партнерів:

- Український інститут розвитку освіти;
- Державна служба якості освіти;
- Служби освітнього омбудсмена;
- Інститут освітньої аналітики.

Планується тісна співпраця тих, хто прагне розвитку української освіти, - надавачів освітніх послуг у сфері підвищення кваліфікації та замовників цих послуг (педагогічних працівників). Адреса інституції AdWay – edway.in.ua. Відеозапис повної сесії Онлайн-толоки з презентацією платформи «AdWay» можна знайти за покликанням youtu.be/Y-Rc3i77q3s. Презентація платформи «AdWay» - нового інструменту підвищення кваліфікації педагогів, подана за посиланням <http://bit.ly/pptedway>.

Розроблено проєкт «Електронний методичний кабінет «Ново дошкільня»». «АС - кваліфікація» - повна назва «Автоматизована система організації підви-

до 2021/2022 навчального року

щення кваліфікації педагогічних працівників» - входить до складу електронного методичного кабінету Всеукраїнської мережі підтримки професійного розвитку педагогічних працівників «Педагог». Це перша масштабна робота з використанням онлайн ресурсів на шляху побудови нового українського дошкілля. Проєкт включає інноваційні рішення, які кардинально змінюють підходи до освітньої роботи, висуваючи на передній план виховну і розвивальну функції. Навчальна функція займе підпорядковане місце. Буде розроблена проста система показників якості освіти для формування індивідуальної освітньої траєкторії в закладі освіти.

Проєкт зацікавить тих працівників дошкілля та батьків, які шукають новий зміст, форми і методи роботи з дітьми. Система «АС - кваліфікація» має 2 частини «Заклад освіти» та «Орган управління». Перша частина буде поставлятися у заклади освіти, друга – в орган територіального управління освітою. Інформація про створювані інноваційні продукти повідомлятиметься за адресою

<https://bit.ly/3iXyQF>.

Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Освітній процес у закладах дошкільної освіти: сутність та інноваційний потенціал», що відбулась 09 червня 2021 року, організована з метою вироблення спільної траєкторії руху науковців та практиків дошкільної галузі. Це стартовий майданчик щодо впровадження Базового компонента дошкільної освіти.

Організатори конференції - Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, Інститут проблем виховання, Інститут психології, Український інститут розвитку освіти, Маріупольський державний університет, Київський університет імені Бориса Грінченка. Мета конференції полягає в обговоренні актуальних проблем розробки та впровадження інноваційних технологій розвитку, виховання і навчання дітей в освітній процес закладів дошкільної освіти, презентації прогресивних інноваційних практик працівників дошкільних закладів. З матеріалами конференції можна ознайомитись за посиланням:

<https://www.facebook.com/uied.org.ua>

Інноваційні підходи до освітньої роботи з дітьми дошкільного віку. Організація, форми, дидактичне забезпечення

• Розбудова сучасного безпечного та комфортного освітнього середовища

Освітнє середовище – сукупність об'єктивних зовнішніх умов, факторів, соціальних об'єктів, необхідних для успішного функціонування освіти. Це

система впливів, умов і можливостей для формування особистості та її розвитку, які містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні. Просторово-предметна складова передбачає безпечне розвивальне (ігрове) середовище, сучасний універсальний дизайн приміщень, використання ІКТ в освітньому процесі, різноманітне та доступне програмно-методичне наповнення.

Особливої уваги потребує середовище інклюзивних груп ЗДО, а саме:

- забезпечення універсального дизайну та розумного пристосування будівель, приміщень та прибудинкових територій;

- влаштування елементів доступності для осіб з порушеннями: опорно-рухового апарату (пандусів, спеціальних підйомників), зору (тактильної підлогової плитки, інформаційних таблиць та позначень шрифтом Брайля, інших візуальних елементів і аудіопокажчиків), слуху (організація перекладу жестовою мовою, використання систем звукопідсилення);

- створення ресурсної кімнати.

Важливо забезпечити в закладі комфортний психологічний мікроклімат, який сприятиме знайомству вихователя та інших педагогів із дітьми з особливими освітніми потребами та їхніми сім'ями з метою формування партнерських відносин та сприяння плавному й ефективному переходу до закладу дошкільної освіти та подальшого перебування у ньому.

Велика увага має приділятися найбільш вразливим категоріям дітей, зокрема: дітям з інвалідністю, із соціально вразливих сімей, хто стикається з певними економічними труднощами чи психологічним стресом (через смерть, хворобу одного з батьків, розлучення чи поділ сім'ї, вимушене переселення тощо), дітям, які не є носіями української мови тощо.

Пропонуємо для ознайомлення:

1. Крутій К. Стіни, стеля та підлога, які говорять / К.Крутій // Дошкільне виховання. - 2019. - №1. - С.3-8

2. Крутій К. Стіни, стеля та підлога, які говорять / К.Крутій // Дошкільне виховання. - 2019. - №3. - С.16-19

3. Крутій К. Стіни, стеля та підлога, які говорять / К.Крутій // Дошкільне виховання. - 2019. - №4. - С.14-17

4. Новий освітній простір. Мотивуючий простір / інформаційний посібник www.dfrg.minregion.gov.ua;

5. Новий освітній простір. Безбар'єрність / інформаційний посібник www.dfrg.minregion.gov.ua;

6. Новий освітній простір. Сучасне обладнання / інформаційний посібник www.dfrg.minregion.gov.ua;

7. Низковська О., Як створити інноваційне розвивальне предметне середовище / О. Низковська // Виховальні методи дошкільного закладу. - 2019. №8. - С.20-26.

• «Вектори супроводу мистецької діяльності у закладах дошкільної освіти»

Автор - Олена Половіна, співавторка колективу розробників БКДО, доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Структура супроводу мистецької діяльності, організованої з дошкільниками Перший вектор. Автономність вихователя у реалізації завдань освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтва».

Другий вектор. Зміна орієнтирів (з відтворення об'єктів до створення нових власних).

Третій вектор. Організація простору для мистецької діяльності.

Четвертий вектор. Доцільний методичний інструментарій (методи, форми освітньої взаємодії).

П'ятий вектор. Рефлексійне середовище (мистецька рефлексія педагога і дитини).

Шостий вектор. Відчуття дитиною значимості і задоволення процесом та результатами діяльності.

Автор подає алгоритм артпроєкту, що включає мотиваційний, технологічний та рефлексійні етапи, результати (ефекти) проєкту.

• «Технологія сприймання художніх творів у роботі з дітьми раннього віку»

Автор - Вікторія Рагозіна, провідний науковий співробітник лабораторії дошкільної освіти і виховання Інституту проблем виховання НАПН України, кандидатка педагогічних наук, старший науковий співробітник

Алгоритм дій педагога:

- запрошення до перегляду художнього твору (передгра, сюрприз у контексті картини);

- демонстрація художнього твору;

- оповідка;

- художні ігри (обговорення, обігрування картини, залучення дітей до показу персонажів, першоелементи бесіди);
- інтеграція самостійної художньої творчості з експериментально-дослідницькою та руховою діяльністю дітей.

Правила використання технології для педагога

1. Привертати увагу дітей до художніх творів за допомогою альтернативних засобів (звуків, сюрпризів тощо).

2. Враховувати тематику та її близькість для дітей, доступність змісту при виборі картин.

3. Сюжет повинен бути простим з мінімальною кількістю деталей.

4. Розташовувати дітей вільно біля картини, щоб була можливість пересування та спілкування з іншими дітьми.

5. Враховувати вік дітей та специфіку мистецтва.

6. Використовувати оповідку за змістом картини у повільному темпі з паузами після кожного речення.

до 2021/2022 навчального року

7. Спілкування спрямовувати як на кожну дитину, так і на групу цілому.

8. Демонструвати картини в першу половину дня підгрупі або групі дітей 1 раз на тиждень.

• Використання технології фокусного навчання

Автор – Наталія Гавриш, головний науковий співробітник лабораторії дошкільної освіти і виховання Інституту проблем виховання НАПН України, доктор педагогічних наук, професор.

Технологія забезпечує можливість коригування сприйняття змісту картини (плакату) залежно від заданої точки уваги, сформульованої ідеї. Її використання дає можливість ефективно здобувати знання: шукати і сприймати нову інформацію, ретельно її аналізувати та застосувати; вивчати нові ідеї, бачити їх перспективу, висловлювати власні судження стосовно достовірності цих ідей, оцінювати і визначати їх загальну вартість на основі власних потреб і цілей; відрізнити факти від думок, ставити запитання, аргументувати, дискутувати, аналізувати інформацію, вирізняти проблеми й розставляти пріоритети.

• Інноваційний потенціал іммерсійного заняття з дітьми дошкільного віку

Автор - Катерина Крутії, професор кафедри дошкільної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, доктор педагогічних наук.

Суть технології

Дитина вже в ранньому дитинстві має бути суб'єктом своєї освіти. Слід урахувати ресурсність і цінність дошкільного дитинства для подальшого розвитку людини (за О. В. Запорожцем). Дошкільник має отримати досвід активного суб'єктного ставлення до власної освіти, щоб бути готовою в майбутньому до навчання впродовж життя.

Автор пропонує «мозаїчний підхід» до освітнього процесу на противагу пояснювально-ілюстративному методу навчання; розкриває сутність зовнішньої та внутрішньої мотивації; визначає подієвість як ситуацію, що забезпечує учасника «психологічний прорив», вихід за межі життєвого досвіду.

• Коректурні таблиці для дітей старшого дошкільного віку

Авторський колектив під керівництвом Тамари Піроженко, завідувача лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Григорія Костюка Національної академії педагогічних наук України, доктора психологічних наук, професора.

Навчально-методичний посібник «Коректурні таблиці для дітей старшого дошкільного віку» розроблено на допомогу педагогічним працівникам ЗДО, які впроваджують комплекс «Впевнений старт». У посібнику подано опис технології застосування таблиць - методику (мета та формат використання, місце в освітньому процесі, способи організації дітей, універсальні завдання) та коректурні таблиці.

• Еколого-психологічні тренінги – одна з форм екологічної освіти

Це комплексна форма екологічного виховання, що заснована на методології соціально-психологічного тренінгу і спрямована на корекцію екологічної свідомості.

За допомогою тренінгових занять дошкільнята будуть замислюватися над охороною навколишнього середовища і, ставши дорослими, зможуть самостійно розв'язувати серйозні й важливі екологічні питання.

Мета еколого-психологічних тренінгів - в доступній та цікавій формі розкрити сутність сучасних проблем екології, сприяти нагромадженню екологічних знань; розвивати творчу та ділову активність, готовність до екологічної діяльності; виховувати почуття відповідальності за природу як національне багатство, основу життя на Землі; виховання емпатії, співчуття та бережного ставлення до об'єктів природи.

Проведення таких тренінгів сприятиме вирішенню наступних завдань, як:

- розширення чуттєвого досвіду дошкільнят, розвиток перцептивних можливостей при контакті з природними об'єктами;
- розвиток почуття емоційної чуйності, причетності до живої природі, співпереживання;
- формування екологічних установок особистості, активної життєвої позиції по відношенню до природного оточення;
- навчання взаємодії з природою;
- розширення індивідуального екологічного простору.

Тренінг проводиться в групі, на майданчику, в кімнаті природи, зимовому саду або в іншому приміщенні, в якому розташовуються об'єкти природи. Вибір місця здійснюється залежно від можливостей ЗДО, змісту запланованої роботи. Тривалість тренінгу – 20-30 хв., що визначається складністю вправ та видами діяльності дітей в них. Еколого-психологічний тренінг проводиться з підгрупою дітей (5-7) у вільний від занять час 1-2 рази на тиждень.

Структура тренінгу

- I. Підготовка / мотиваційна частина
 - Вправи на знайомство (назвати своє ім'я і на першу літеру назву дерева, квітки, тварини тощо)

- Оголошення теми
- Сюрприз - здивування
- Інформаційне повідомлення
- Правила
- II. Дослідницька частина (робота в підгрупах, парах, трійках)
 - Спостереження, перегляд відео, презентацій
 - Досліди
 - Використання досвіду дитини
 - Інформаційне повідомлення
 - Розв'язання проблемних ситуацій
 - Створення інтерактивних карт, плакатів, інформаційних буклетів, листівок
 - Виготовлення екопродукції та практичних матеріалів для застосування в дошкільній
 - Психогімнастичні вправи
 - Руханки
- III. Узагальнююча частина
- Підсумки. Хвилинка милування

Віртуальні локації сектору дошкільної освіти НМЦ ХОІППО

1. <http://hoippo.km.ua> сайт Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
2. <https://www.youtube.com/channel/UCIsbMzhKUQaynRtpPsQr-QCQ> YOU TUBE канал відеоматеріал «Дошкільня Хмельниччини»
3. svitdoshkillia.blogspot.com блог методичних матеріалів «Дошкільний світ Хмельниччини»
4. <https://metodcacepedagog.blogspot.com/> Цифровий методичний кейс педагогів дошкільної освіти ОТГ
5. <http://stepforschool.blogspot.com/> блог «Батькам майбутніх першокласників»
6. <https://www.facebook.com/groups/752227128244877/> Фейсбук, спільнота «Дошкільня Хмельниччини»
7. <https://www.facebook.com/groups/343214019466020/> Фейсбук, спільнота «Порадник педагога ЗДО»
8. <https://www.facebook.com/groups/465886650411355/> Фейсбук, спільнота «Наш Афлатот (Хмельницька область)»
9. <https://www.facebook.com/groups/1914367918650175/> - Фейсбук, спільнота «Долонька»
10. <https://www.facebook.com/groups/774406250046212> Фейсбук, спільнота «English box for kids and their teachers»

**Ларуса ДАРЧЕНКО,
Марина КАРАТАЄВА,
методисти НМЦ професійного
розвитку керівних та педагогічних
працівників установ і закладів
дошкільної та загальної середньої
освіти Хмельницького ОІППО.**